

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 10

van **MAURITS VANDE REYDE**

datum: 5 oktober 2020

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Innovatie-activiteiten in Vlaanderen - Impact coronacrisis

Omwille van de coronacrisis en de beperkende maatregelen ontstond de vrees dat er een negatieve impact zou zijn op de innovatie-activiteiten van de bedrijven en de onderzoeksinstituten in Vlaanderen.

Tijdens de gedachtewisseling in de commissie Economie van 1 oktober 2020 gaf de minister aan dat er alvast inzake aanvragen voor innovatiesteun aan bedrijven de voorbije maanden sprake is van een recordaantal aanvragen bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).

Het aantal steunaanvragen bij VLAIO is evenwel niet de enige relevante indicator voor de innovatie-activiteiten in Vlaanderen.

1. Welke indicaties heeft de minister, algemeen genomen, inzake de impact van de crisis op de innovatie-activiteiten in Vlaanderen, zowel bij de bedrijven als bij de kennis- en onderzoeksinstituten? Liepen bijvoorbeeld bij de onderzoeksinstituten bepaalde projecten aanzienlijke vertraging op?
2. Welke indicaties heeft de minister inzake de impact op de werking van de speerpuntclusters? Is er een vertraging ontstaan bij de uitrol van de beoogde projecten? Dienden bepaalde projecten en initiatieven on hold te worden gezet? Zijn bepaalde projecten versneld kunnen worden?
3. Welke indicaties heeft de minister inzake de impact op de werking van de innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN's)? Is er een vertraging ontstaan bij de uitrol van de beoogde projecten? Dienden bepaalde projecten en initiatieven on hold te worden gezet? Zijn bepaalde projecten versneld kunnen worden?
4. Wat is de impact op de uitvoeringsagenda van de initiatieven uit de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024? Welke initiatieven ondervinden inzake uitvoering een aanzienlijke impact als gevolg van de crisis, zowel in gunstige als in ongunstige zin?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 10 van 5 oktober 2020

van **MAURITS VANDE REYDE**

1. Coronapandemie heeft tal van instellingen tijdelijk in hun werking geraakt mede door de maatregelen die de federale overheid heeft genomen om de gevolgen ervan in ons land te beperken. Ook vanuit het onderzoeklandschap bereiken ons berichten en vragen hieromtrent. Wat de impact op onze onderzoeksinstellingen betreft, werd door mijn administratie daarom reeds eind april een bevraging uitgevoerd bij de instellingen die we subsidiëren via ad hoc subsidies of via convenanten om hun te verwachten impact door corona op lopende projecten en convenantbepalingen in te schatten. Uit deze bevraging kwam naar voor dat er inderdaad reeds impact merkbaar was en nog zou toenemen naarmate de crisis langer zou duren.

Het gaat dan bijvoorbeeld over verplichtingen t.a.v. onderzoekscentra die voortkomen uit decretale bepalingen en uitvoeringsbesluiten, maar evenzeer over afspraken welke werden opgenomen in subsidiebesluiten (BVR's en MB's) alsook in bilaterale samenwerkingsovereenkomsten (vnl. convenanten).

Het Departement EWI heeft een opsomming gemaakt van alle vragen die we momenteel reeds ontvingen vanuit zowel academische als niet-academische onderzoeksinstellingen. Daaruit blijkt dat er inderdaad gesubsidieerde projecten zijn die vertraging hebben opgelopen of waar de rapportering langer op zich laat wachten bv door sleutelpersonen die afwezig zijn wegens Covid-19. Andere meldingen gaan over het niet kunnen doorgaan van bepaalde events, waardoor de voorziene middelen naar volgend jaar moeten kunnen verschoven worden, en dit binnen diverse financieringsinstrumenten.

We kregen ook vragen over reeds gemaakte kosten in het kader van afgelaste of opgeschorte activiteiten van door EWI gesubsidieerde projecten en over het niet kunnen behalen van bepaalde opgelegde KPI's in convenanten bv omdat events niet mogen doorgaan.

COVID-19 heeft bv. ook een impact op de werking van Plantentuin Meise. Tijdens de eerste golf werd de Plantentuin twee maanden gesloten voor bezoekers. Vanaf 18 mei werd de Plantentuin in verschillende fases terug opengesteld voor het publiek, maar onder strikte voorwaarden. Ook de verhuuractiviteiten en groepsbezoeken zijn bijna volledig weggevallen. Het omzetverlies wordt momenteel geraamd op 500.000 EUR. Naast de impact op de toeristische aspecten van de Plantentuin heeft COVID-19 ook een belangrijke impact op de wetenschappelijke activiteiten.

Er drongen zich dus dringende en tijdelijke maatregelen op om op rechtszekere wijze een antwoord te kunnen geven aan de vragen vanuit de wetenschappelijke onderzoekswereld. Daartoe heb ik, na overleg met onze Inspectie van Financiën, via een nood-BVR (VR 2020 0506 DOC.0571/2) maatregelen genomen die de mogelijkheid bieden om tijdelijk af te wijken van de bepalingen in diverse BVR's en subsidie-BVR's. Het gaat dan onder andere over de subsidies Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF), Industriële Onderzoeksfonds (IOF) en interfaceactiviteiten, Omkadering Jonge Onderzoekers (OJO) en grote onderzoeksinfrastructuren. In een tweede stap heb ik via een nood-MB tijdelijke en zo generiek mogelijke maatregelen

en versoepelingen genomen voor projecten welke oorspronkelijk via MB werden geregeld en gesubsidieerd. Dit kan gaan over ad-hoc projectsubsidies alsook subsidies aan bv. de structurele wetenschapscommunicatie-partners zonder convenant. In een laatste stap zullen voor de afspraken welke voortvloeien uit bilaterale samenwerkingsovereenkomsten (typisch zijn dit convenanten) afspraken gemaakt worden met de instellingen inzake hun in te dienen jaarrapporten. Indien zij kunnen aantonen dat bepaalde voorwaarden o.w.v. Corona niet konden behaald worden, zal hiermee rekening worden gehouden bij de evaluatie van hun rapporten en de uitbetaling van de saldi. Het kan bv. gaan over vertragingen bij onderzoeksprojecten, doctoraatsverdedigingen, R&D samenwerkingen met de industrie en projecten die lopen in het kader van internationale samenwerkingen, en vertragingen bij het indienen en afwerken/vervolledigen van publicaties; maar ook over annuleren van conferenties, seminars, etc.

Wat de bedrijven betreft, stellen we, zoals u aangeeft, in 2020 een sterk verhoogde instroom aan O&I-projecten en KMO-groeisubsidiedossiers vast. De instroom zat al enige tijd in stijgende lijn, maar de corona-crisis heeft dit wellicht nog versterkt. Er zijn er op dit ogenblik geen indicaties dat de corona-crisis leidt tot ernstige negatieve impact op de uitvoering van bedrijfsprojecten. Ik heb wel aan VLAIO gevraagd om met de nodige soepelheid om te gaan met aanvragen tot verlenging van projecten tgv de corona-crisis. Maar ook hier zien we geen uitzonderlijke toevloed van vragen tot verlenging van projecten. (opm.: een aanvraag tot verlenging gebeurt steeds binnen de initieel toegekende steun.)

2. Speerpuntclusters organiseerden in het verleden vaak fysieke bijeenkomsten, projectoverleg bij initiatie van projecten of tijdens de uitvoering van projecten, alsook overlegmomenten om nieuwe uitdagingen met de bedrijven te bespreken. Daarnaast organiseerden zij ook vele (betalende) events om kennis met bedrijven (leden en niet leden) te delen of om bedrijven te inspireren om innovaties op te starten.

De events zijn veelal niet kunnen doorgaan of omgevormd naar een online alternatief, waarvan succes nog niet duidelijk is.

De speerpuntclusters zien aldus de inkomsten van de events dalen en daarnaast zijn er ook signalen dat bedrijven hun lidmaatschap in vraag stellen of uitstel van betaling vragen.

De projecten in uitvoering lopen in sommige gevallen vertraging op. Testen bij bedrijven werden uitgesteld. Projecten met samenwerking van universitaire onderzoekers werden in sommige gevallen ook onderbroken door toepassing van de algemene richtlijnen van thuiswerk bij de universiteiten. Desk-werk kan online gebeuren maar laboratoriumproeven uitvoeren niet.

Omgekeerd gaf Corona ook aanleiding tot nieuwe activiteiten en zelfs specifieke projecten op korte termijn. Dit was concreet het geval bij Catalisti en VIL.

De VLAIO maatregel inzake verlenging van projecten met drie maanden ten gevolge van de door CORONA opgelopen vertraging was dus heel welkom voor deze projecten.

3. De IBN melden een zelfde situatie als voor de speerpuntclusters. Daling van inkomsten door minder events en moeilijker om ledenbijdragen van bedrijven te innen.
4. Ondanks de belangrijke inspanningen die werden geleverd voor het uitrollen van de maatregelen als gevolg van COVID-19, zien we op dit ogenblik geen substantiële vertraging in de uitvoering van de beleidsplannen m.b.t. bedrijven.

Maar, zoals ik al aangaf in antwoord op vraag 1 is er binnen het onderzoeklandschap wel een impact waardoor er vertragingen mogelijk zijn. Een aantal van de vertragingen

hebben we via het reeds vermelde nood-BVR (BOF, IOF, OJO) en nood-MB (vnl. projectsubsidies en events) opgevangen. Een aantal events zullen een jaar later georganiseerd worden; anderzijds zullen andere events online plaatsvinden waardoor de impact kan beperkt worden. Ik doe er samen met de administratie en de onderzoeksinstellingen alles aan om deze vertragingen zo minimaal mogelijk te houden.

Initiatieven m.b.t. onderzoekscentra en onderzoekers die toegewezen werden aan de administratie ondervinden geen vertragingen. Via het thuiswerken kunnen deze projecten verder gezet worden. Ook de meeste oproepen via FWO hebben de geplande timing kunnen aanhouden waardoor die projecten op tijd kunnen opstarten bv. de oproep i.v.m. internationale onderzoeksinfrastructuren (IRI call) is afgesloten en de evaluatie is nu volop bezig. Echter voor de projecten toegepast biomedisch onderzoek (TBM) was de uiterste indiendatum 23 maart 2020. Deze deadline werd omwille van de coronacrisis verschoven naar 14 april 2020. Bovendien werd ook het evaluatieproces van deze projectvoorstellen uitgesteld van juni naar oktober. Deze verschuiving zorgt ervoor dat de normale beoordelingstermijnen niet gehaald zullen worden. Normaliter zouden deze projecten starten op 1 oktober 2020. Door de herziening van de tijdslijn is de startdatum echter verschoven naar 1 januari 2021 na goedkeuring eind 2020.

Er zijn ook instellingen die meer initiatieven nemen door Corona, ik denk hierbij in de eerste plaats aan onze universiteiten, het ITG in Antwerpen en VIB die hun expertise in medisch onderzoek inzetten bij de zoektocht naar een vaccin en het lokaal produceren van het beschermings- en testmateriaal. Voor de Plantentuin is het aantal vrijwilligers dat online data encodeert sterk gestegen met meer dan 900 geregistreerde gebruikers op doedat.be.

En zoals gezegd merken we dat het onderzoek in Vlaanderen over corona zelf en de zoektocht naar een vaccin een sterke toename kent. Zo zien we in het onderzoeksportaal FRIS dat er sinds begin dit jaar reeds meer dan 60 projecten werden opgestart en meer dan 170 wetenschappelijke artikels werden gepubliceerd (www.researchportal.be, "covid-19" OR "sars-cov-2"). De meeste van deze projecten worden gefinancierd vanuit het Bijzonder Onderzoeksfonds en vanuit de eigen middelen van de universiteiten, wat aangeeft dat de universiteiten hun middelen zelf snel (her)oriënteren naar nieuwe onderzoeksthema's. Ook het strategisch onderzoekscentrum VIB is hier zeer actief bij betrokken geweest met verschillende COVID-19 projecten (o.a. ontwikkeling van een mogelijke nieuwe therapie tegen COVID-19, klinische studies betreffende het herbestemmen van bestaande geneesmiddelen) (FTEs, apparatuur, laboruimte, reagentia etc.) en om de COVID-19 test capaciteit uit te breiden.

Tot slot, de hogescholen, ervaren wegens de strenge Coronamaatregelen, eveneens een positieve impact voor hun project Kennisdifusie-Blikopener en hun project Digital Open Science Platform. Immers de acute nood aan digitalisering maakte dat het belang en de urgentie ervan niet langer betwist werd. Voor Blikopener konden de hogescholen, vnl. door adviesvragen over digitalisering bij bedrijven en maatschappelijke actoren alsook vragen over zorg en gezondheid, toch de streefcijfers voor 1ste helft 2020 behalen. Ook het gemeenschappelijk digitaliseringsproject DOSP van de 13 hogescholen profiteerde van de verhoogde digitale focus onder de diverse collega's, waardoor het eigenaarschap versneld is toegenomen en de voortgang van het DOSP-project nog steeds op schema zit.